

D.No: ab0524

Der.No: ab0516

- "Eskişehir'deki Türk Dönemi Kentsel Siti Odunpazarı'nın Fiziksel Gelişimi",
İslam Mimari Mirasını Koruma Konferansı 22-26/4/1985 Bildiri Özetleri, İstanbul 1985, s.121-122.

96516.

İSLAM MİMARİ MİRASINI
KORUMA KONFERANSI

THE CONFERENCE ON THE PRESERVATION
OF ARCHITECTURAL HERITAGE
OF ISLAMIC CITIES

BİLDİRİ ÖZETLERİ

22 - 26/4/1985
İSTANBUL

Eskişehir'deki Türk Dönemi Kentsel Siti Odunpazarı'nın Fiziksel Gelişimi

Dr. Neslihan Sönmez

Y. Mim., Yıldız Üniversitesi, İstanbul

Neolitik Çağ'dan günümüze kadar çeşitli insan topluluklarının, siyasi birimlerin, ulusların yaşadığı Anadolu'da tarihsel değerler açısından yoğun birikimlere sahip olduğumuz bir gerçektir. Bu değerler arasında hiç kuşkusuz en önemli yeri, çoğu yerde kültür katları üstüste gelen Anadolu kentleri almaktadır. Anadolu'da kentsel yerleşimlerin fiziki yapısı, Türklerin gelişinden sonra yeni bir kültürel boyut ve içerik kazanmıştır. Malazgirt Meydan Savaşı'yla başlayan ve 900 yıl kadar süren Türkleşme süreci içinde, yeni oluşan bu kültürel boyutun en önemli bileşenlerinden biri İslâm dini ile ilgili verilerdir.

Türkler Anadolu'ya gelişlerinden sonra ya yeni kentler kurmuşlar, ya da eski kentlere yerleşer bunları kendi yaşam biçimlerine uyduracak bazı değişiklikler yapmışlardır. Yeni kentler kurulması olgusu içinde, yerleşim yeri olarak eski bir Antik kentin yakınlarını seçme eğilimi oldukça belirgindir. Ancak her iki durumda da, ulusal kültürümüzün Anadolu'daki gelişim dönemleri için önemli kesitler veren, Anadolu-Türk Kenti adıyla tanımladığımız yeni ve özgün bir oluşum ortaya çıkmaktadır.

121

Anadolu-Türk Kenti denilen oluşumu fiziksel plânda açıklamak ve üzerine kurulduğu eski Antik kent verileri ile Türk-İslâm bileşenlerini ayırtmak için yapılacak çalışmaların doğrudan kentler üzerinde yoğunlaşması gerekmektedir. Bunun için, kaynak bilgilerle çakışan fiziki gözlemlerimize göre Anadolu'da Türkler eliyle kurulmuş bir kent olduğu belirlenen Eskişehir örnek olarak seçilmiştir. Eskişehir'in ele alınma nedenlerinden birisi bugüne değin geleneksel Anadolu-Türk kentleri ve konutları konusunda yapılan araştırma, yayın ve tartışmalarda adının hemen hemen hiç anılmaması ve dikkatleri çekmemiş olmasıdır. İkinci neden ise Eskişehir'in, İslâm öncesi Türk Kenti ile Anadolu-Türk Kenti arasındaki ilişki sorununu yanıtlamaya çalışan kuramsal tartışmalara ışık tutucu somut bir örnek olabilmesi özelliğidir.

Eskişehir hemen hemen tüm genel yayınlara ilk kez Frigler dö-

neminde şekillendiği varsayılan Antik Doryleaum kenti üzerine kurulmuş bir yerleşim merkezi olarak geçmiştir. Ne var ki Doryleaum'un kesin yeri konusunda anlaşmaya varılamadığı gibi, kentin 16. Yüzyıldan sonra aldığı Eskişehir adı da, eski Anadolu kentlerinden birisinin üzerinde geliştiğini varsaymaya yetmiştir. Oysa bu kentte, Bizans döneminin sonlarına dek yaşayan Antik Sit Doryleaum'dan başka bir de Türk dönemi sitinin varlığından söz edilmesi gerekmektedir. Bildirimizin sınırları içinde gözlem ve kaynak verilere dayanarak eski, Antik kentin yeri araştırılmakta; sonuçta Anadolu Selçukluları tarafından Doryleaum'un dışında kurulan ve Osmanlılar döneminde gelişen Sultanyüğü/Sultan Üyüğü/Sultan-önü adlı bir Türk Dönemi Siti'nin varlığı ortaya konmaktadır. Ayrıca şimdilerde Odunpazarı diye anılan bu tarihsel merkez ile çevresindeki fiziksel gelişimin, Eskişehir'in bugünkü kentsel biçimlenişine katkıları belirlenmeye çalışılmaktadır.